

E-MOTIVE TEAM BEZOEKT ETHIOPIË

KRUIDEN EN ANTIBIOTICA IN DE ETHIOPISCHE MELKVEEHOUDERIJ

Maria Groot, kruidenvrouw van het Riklit, Bio-Kl man Wytze Nauta, kalf-bij-de-koe-melkveehoudster Hanneke Jellema en netwerker Kees van Veluw gingen afgelopen maart voor een uitwisselingsproject van Oxfam Novib naar Ethiopië. Doel van het project: 'Wat kunnen de Ethiopische en de Nederlandse melkveesector van elkaar leren in het terugdringen van het antibiotica gebruik?' TEKST & FOTO'S KEES VAN VELUW

Onze Ethiopische gastheer Gebre Getachew, voorzitter van een beroepsvereniging van veehouderijdeskundigen, neemt ons op de eerste dag direct mee naar de staatssecretaris Veehouderij-ontwikkeling met de prachtige naam Gebregziabher Gebreyohannes. Hij valt, met nog vier andere staatssecretarissen, onder de Minister van Landbouw. Zijn proefschrift schreef hij in Thailand over een fokkerijonderwerp. Hij houdt van technische onderwerpen en al gauw zaten we in een grote discussie over crossbreeds, MRSA, melkkwaliteit en kruidengeneesmiddelen. We mochten zelfs onze bevindingen aan het eind van het bezoek aan hem komen presenteren. Dit was voor ons een goed begin.

Hierna volgen in het kort onze bevindingen naar aanleiding van bezoeken aan een aantal bedrijven en mensen.

Kleine, op melk gespecialiseerde bedrijven houden crossbreeds (HF x lokale rassen). Deze koeien geven 15

liter melk/dag, 4000 liter per lactatie. Er zijn 4 tot 20 melkkoeien op een bedrijf. Boeren ontvangen 41 cent per liter bij 3.5% vet. De koeien staan aangebonden op betonvloeren en al het voer wordt aangekocht. Mest wordt als gedroogde flatten verkocht als brandstof. Antibiotica wordt gebruikt voor klauwontsteking, baarmoederontsteking en om van de nageboorte af te komen en niet zozeer voor droogzetten. Op een bedrijf met crossbreeds ontdekten we ook één lokale koe. De boerin legde uit dat de crossbred-melk voor de fabriek is, en de lokale melk is voor de eigen kinderen! Sommige bedrijven houden alleen lokale koeien voor de melk. Lokale koeien geven ca. 10 liter per dag, een half jaar lang. Overdag grazen ze op de *communal lands* om de pens te vullen met prik, in de namiddag gaan ze de stal in waar ze met aangekocht voer, 3 kg tarwezemelen en 2 kg cake van oliehoudende zaden, worden gevoerd. De melk heeft meer vet waardoor ze 55 cent per liter krijgen, beduidend meer dan voor melk van crossbreeds!

◀ Melkkoeien op Genesis Farm

dan neemt de werking af. Tafesse wil graag veeartsen opleiden in Ethiopië. Wij Nederlanders kunnen daar veel van leren.

Resistentie van bacteriën tegen antibiotica is in Ethiopië net zo'n groot probleem als in Nederland. MRSA komt voor in alle lagen van de bevolking. Een oorzaak daarvan is het vele gebruik in de humane alsook in de dierlijke gezondheidszorg. Resten van antibiotica komen gewoon in de melk voor. Bij vier soorten melk die wij in Addis Abeba in een supermarkt kochten vonden we met onze eigen eenvoudige testen bij twee soorten antibiotica. Vaak worden kuren niet volledig afgemaakt en dat werkt resistentie in de hand. De problematiek is ook wel bekend maar de urgentie om het aan te pakken ontbreekt nog. Vaak horen we mensen zeggen: "Eerst de kwantiteit, daarna de kwaliteit. We zijn blij dat er nu melk is voor de mensen die in de stad wonen en nu gaan we aan de kwaliteit werken".

Bezoek aan de State-Minister

Aan het einde van ons bezoek gaan we weer naar de State Minister. Ons actieplan bestond uit de volgende onderdelen:

- opzetten van praktijknetwerken om het management (fokkerij, voeding) op melkveehouderijbedrijven te verbeteren en zo het antibiotica gebruik terug te dringen;
- het samenbrengen en publiceren van alle lokale kennis over kruidengeneesmiddelen voor iedereen;
- kruidengeneeswijzen op laten nemen in de opleidingen voor veeartsen en landbouwkundigen.

De State Minister omarmde direct actiepunten 2: Het promoten van Herbal Medicines. Ook een fokprogramma met lokale rassen (o.a. Fogera en Boran) om de melkproductie te verhogen zonder inkruisen met HF viel in goede aarde. Na een uurtje praten en discussiëren krijgen we zijn visitekaartje! We nodigen hem uit om in het kader van dit uitwisselingsproject naar Nederland te komen en we nemen hartelijk afscheid. In september is er een tegenbezoek van Ethiopische veehouderijdeskundigen, hopelijk inclusief de State Minister. Nu is al duidelijk dat wij veel kunnen veel leren over hun kruidengeneesmiddelen en zij van onze kennis over melkkwaliteit en management. ■

Meer info op www.dutchfarmexperience.com

In het melkfabriekje ELEMENTU, net buiten Addis Abeba met een verwerkingscapaciteit van 60.000 liter/dag, waarvan nu 10% gebruikt wordt, wordt rauwe melk verwerkt. Het zag er allemaal goed uit, er was een enthousiaste staf, het was schoon. Tot nu toe, ze draaien vanaf oktober 2014, is er twee keer antibiotica in de melk gevonden. Maar het laboratorium was nog in opbouw en de controle nog niet echt waterdicht. De melk komt van zo'n 250 boeren verdeeld in 6 groepen met elk een verzamelpunt.

'Alfa farm', met Nederlander Peter Stam als manager, is een Nederlands commercieel ingericht melkveebedrijf. Koeien staan in een open vrijloopstal met een zacht droog ligbed, bestaande uit hun eigen opgedroogde mest. De 125 koeien geven 5500 liter in 250 dagen. Geen mastitis. De koeien, 100% HF, zien er goed uit. Er wordt op 20 ha snijmaïs geteeld, de rest van het voer wordt aangekocht. Alfa farm heeft ook een ontwikkelingsdoelstelling. Ze willen een voorbeeldbedrijf zijn, maar er is nog weinig opvolging. Peter: "De cultuur is hier zo anders, jongeren zoeken veel liever een goed betaalde kantoorbaan dan dat ze vieze handen krijgen in de landbouw." De Nederlandse NGO 'Woord en Daad' wil een groep van 500 kleine melkveehouders gaan ondersteunen met Alfa farm als ontwikkelcentrum.

'Genesis farm' is een gemeenschap, gebaseerd op christelijke grondslag, waar op 40 ha groente wordt geteeld en vee wordt gehouden. De groente zag er fantastisch uit, het vee wat minder. Er zijn 400 mensen aan het werk. We kregen het idee dat ze werken voor kost en inwoning en al doende een opleiding krijgen. Het doel is om na enige jaren opleiding op Genesis farm mensen te leren zelf een bedrijf te starten. Deze vorm sluit heel goed aan bij de Afrikaanse gemeenschapszin: ontwikkeling is altijd een groepsontwikkeling, geen individuele ontwikkeling.

Onderzoeker Tafesse Mesfin heeft ons verteld over de gigantische potentie van kruidengeneesmiddelen. Tegen alle ziekten is wel een kruid opgewassen. We zijn verbaasd over de diepe kennis van de gepensioneerde Tafesse, niet alleen over de kruiden maar ook over zijn holistische visie, veel kruiden werken alleen maar in de lokale context en in de lokale spiritualiteit. Met het toepassen van kruiden alleen ben je er nog niet. Het is ook van belang wie de kruiden toedient en met welke intentie dat gebeurt. Genezing is een synthese van middel, mens en intentie. Ze zijn niet zomaar over te plaatsen naar een andere omgeving. Dat kan wel maar

▲ Commonlands (gemeenschappelijke gronden) worden al snel overbegraasd.

◀ Het inpakken van een soort 'Hüttenkäse'.

Het is ook van belang wie de kruiden toedient en met welke intentie dat gebeurt.

▲ Stal met aangebonden HF-crossbred koe.

◀ Mestplakken worden verkocht als brandstof.